

Sygn. akt III AUa 2148/18

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2019 r.

### **Sąd Apelacyjny w Katowicach**

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Tadeusz Szweda
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2019 r. w Katowicach

sprawy z odwołania S. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość z tytułu nieopłaconych składek

na skutek apelacji ubezpieczonego S. W.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej z dnia 18 lipca 2018 r. sygn. akt VI U 371/18

**oddala apelację.**

/-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA M.Procek /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2148/18

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w Bielsku – Białej oddalił odwołanie S. W. od decyzji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 16 stycznia 2018 r. stwierdzającej, że S. W. jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i ustalającej łączną kwotę zadłużenia w wysokości 83 353 59 zł; w tym:

- za okres od kwietnia 2010 r. do czerwca 2015 r. w kwocie 37 638,07 zł na ubezpieczenia społeczne oraz odsetki za zwłokę w kwocie 17 202,00 zł,

- za okres od marca 2010 r. do czerwca 2015 r. w kwocie 16 083,42 zł z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz odsetki za zwłokę w kwocie 7 593,00 zł,

- za okres od lutego 2010 r. do czerwca 2015 r. w kwocie 3 289,10 z tytułu składek na Fundusz Pracy oraz odsetki za zwłokę w kwocie 1.548,00 zł.

Sąd Okręgowy wskazał, iż bezspornym jest, że odwołujący S. W. od dnia 1 lipca 2006 r. prowadzi działalność na własny rachunek w zakresie realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków jako S. W. Firma (...) w C..

Odwołujący się miał ustalone ustawodawstwo czeskie jako ustawodawstwo właściwe w okresie od 1 marca 2009 r. do 31 maja 2009 r., w związku z prowadzeniem działalności na własny rachunek na terytorium Polski i równoczesnym wykonywaniem pracy najemnej na terytorium Republiki Czeskiej na rzecz pracodawcy czeskiego. Następnie ustawodawstwo litewskie jako ustawodawstwo właściwe w okresie od 1 czerwca 2009 r. do 31 stycznia 2010 r., w związku z prowadzeniem działalności na własny rachunek na terytorium Polski i równoczesnym wykonywaniem pracy najemnej na terytorium Republiki Litewskiej na rzecz pracodawcy litewskiego. W dniu 11 stycznia 2010 r. litewska instytucja ubezpieczeniowa poświadczyła ubezpieczonemu formularz E 101 na okres od 1 czerwca 2009 r. do 31 maja 2011 r., z tym, że okres obowiązywania tego formularza skrócono do dnia 31 stycznia 2010 r. Od 1 lutego 2010 r. ubezpieczony nie otrzymał zasiłków z państwowego ubezpieczenia społecznego, zgodnie z przepisami obowiązującymi na terytorium Republiki Litewskiej.

Ponadto Sąd Okręgowy podał, że zgodnie ze stanowiskiem Zakładu z dnia 21 września 2016 r., ustalono dla S. W. ustawodawstwo polskie jako ustawodawstwo właściwe od 1 lutego 2010 r., w tym w związku z prowadzeniem działalności na własny rachunek na terytorium Polski i równoczesnym posiadaniem umowy o pracę zawartej ze słowackim przedsiębiorcą (...) s.r.o. (...), (...)P. od 1 czerwca 2010 r. Tak ustalone ustawodawstwo obowiązuje do 30 czerwca 2015 r. Zakład otrzymał informację słowackiej instytucji ubezpieczeniowej S. B. z 2 sierpnia 2016 r., w którym powiadomiono, że pracodawca C. H. s.r.o. D. zgłosił odwołującego się do rejestru ubezpieczonych jako pracownika od 1 czerwca 2010 r. do 30 czerwca 2015 r. W dniu 13 stycznia 2014 r. została wydana decyzja o niepovstaniu wobec ubezpieczonego S. W. obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego, obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i obowiązkowego ubezpieczenia w bezrobociu u pracodawcy (...) s.r.o., według ustawodawstwa słowackiego w okresie od 1 czerwca 2010 r. do 30 czerwca 2015 r. Od powyższej decyzji zostało złożone odwołanie przez ubezpieczonego oraz pracodawcę, w toku dwustopniowego postępowania, które toczy się nadal.

Zatem, objętą zaskarżeniem decyzją organu rentowego z dnia 16 stycznia 2018 r. stwierdzono, że S. W. jest dłużnikiem ZUS z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy w łącznej kwocie 83 353,59 zł.

Następnie decyzją Zakładu z dnia 14 marca 2017 r., po rozpoznaniu wniosku ubezpieczonego z dnia 5 stycznia 2015 r. w sprawie umorzenia należności z tytułu składek, organ rentowy określił jakie składki i w jakiej wysokości będą podlegały umorzeniu za okres od sierpnia 2008 r. do lutego 2009 r. oraz określił wysokość należności niepodlegających umorzeniu za okres od lutego 2010 r. do czerwca 2015 r. Ubezpieczony nie złożył odwołania od powyższej decyzji.

W ocenie Sądu Okręgowego istota sporu w niniejszym postępowaniu dotyczy kwestii stwierdzenia przez Zakład, że odwołujący się S. W. jest dłużnikiem ZUS z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy, w oparciu o przepis art. 46 ust. 1 w zw. z art. 32 ustawy systemowej.

Wobec powyższego Sąd ten, przywołując treść art.14 c rozporządzenia Rady (EWG) NR 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we wspólnocie (w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 kwietnia 2010 r.) oraz art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego obecnie (obowiązującego od dnia 1 maja 2010 r.) podniósł, że ustalanie ustawodawstwa właściwego odbywa się według zasady miejsca wykonywania pracy (lex loci laboris) oraz zasady podlegania jednemu ustawodawstwu. Jednak, aby ubezpieczony mógł skorzystać z dobrodziejstwa objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu miejsca wykonywanej pracy i ustalenia dla niego ustawodawstwa słowackiego, musi wykazać, że na terytorium Słowacji wykonywał pracę i że z tego tytułu został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych na terenie tego kraju poprzez przedłożenie wymaganego druku .

Bezspornym jest przy tym, że odwołujący podlegał przepisom prawnym zabezpieczenia społecznego Republiki Czeskiej w okresie od 1 marca 2009 r. do 31 maja 2009r , następnie od 1 czerwca 2009 r do 31 stycznia 2010 r ustawodawstwu litewskiemu w związku z wykonywaniem pracy najemnej na rzecz najpierw pracodawcy czeskiego, a następnie pracodawcy litewskiego.

Jednocześnie Sąd Okręgowy podniósł, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że począwszy od dnia 1 lutego 2010 r. do czerwca 2016 r. właściwym ustawodawstwem w zakresie ubezpieczeń dla odwołującego się jest ustawodawstwo polskie. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie zgłosiła w terminie określonym w rozporządzeniu Nr (...) zastrzeżeń w odniesieniu do ustalonego ustawodawstwa, a więc organ rentowy wydał, w myśl art. 46 ust. 1 w zw. z art. 32 ustawy systemowej , zaskarżoną decyzję.

Według tegoż Sądu, Zakład nie naruszył art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r.

Ponadto – zdaniem Sądu Okręgowego - pozostałe zarzuty podniesione przez odwołującego w złożonym środku zaskarżenia, pozostają bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, bowiem sąd ubezpieczeń społecznych dokonuje we własnym zakresie merytorycznej oceny zasadności zaskarżonej decyzji pod względem faktycznym i prawnym w toczącym się postępowaniu sądowym na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego. Sąd ten zauważył przy tym, iż nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa,

a tym samym stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Zgodnie z art. 83a ust. 1. ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli

po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. W konsekwencji w przypadku prawomocnego zakończenia postępowania przed słowacką instytucją ubezpieczeniową i objęcia odwołującego ubezpieczeniem na terytorium Słowacji odwołujący może skorzystać z instytucji wznowienia postępowania.

Sąd Okręgowy wskazał przy tym, iż ubezpieczony, kwestionując wysokość należnych składek, nie powołał konkretnych faktów na poparcie swojego stanowiska, podnosząc zarzut przedawnienia względem niektórych zaległości składkowych. Odwołujący się pominął jednak okoliczność, że w stosunku do niego Zakład wydał decyzję z 14 marca 2017 r.

w sprawie umorzenia należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek według stanu na dzień 5 stycznia 2015 r. ze wskazaniem kwot niepodlegających umorzeniu za okres od lutego 2010 r. do czerwca 2015 r. Ubezpieczony od powyższej decyzji nie złożył odwołania w przepianym terminie.

Mając powyższe na uwadze przedstawione okoliczności, Sąd Okręgowy, na art. 477<sup>14</sup> § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia ubezpieczony, zarzucając Sądowi pierwszej instancji naruszenie art. 14 c rozporządzenia Rady (EWG) Nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. oraz dokonanie oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia w innym państwie członkowskim, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu apelacji skarżący potwierdził, że prowadził działalność gospodarczą na terenie kraju w okresie od dnia 1 kwietnia 2010 r. do dnia 30 czerwca 2015 r., natomiast nie zgodził się na naliczenie składek za wymieniony okres z uwagi na fakt, iż pracował za granicą i tam podlegał ubezpieczeniom społecznym. Apelujący podniósł przy tym, iż decyzja dotycząca ustalenia ustawodawstwa po stronie słowackiej nie została do dnia dzisiejszego ostatecznie ustalona z uwagi na zawieszenie postępowania w przedmiotowej sprawie. Zatem z powodu zbiegu ubezpieczeń, skarżący nie miał obowiązku opłacania składek ZUS z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej za okres zatrudnienia za granicą.

#### **Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:**

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji jako własne, uznał, że apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Bezpodstawne są zarzuty skarżącego odnoszące się do naruszenia prawa materialnego. Analizę zasadności zarzutów należy rozpocząć od przypomnienia, że z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku wynika, że skarżący kwestię zaległości składkowych wiąże z negatywną przesłanką w postaci ustalenia jako właściwego ustawodawstwa słowackiego, będącego konsekwencją podjęcia zatrudnienia w dniu 1 lutego 2010 r. na terenie Słowacji. Obowiązywało wówczas rozporządzenie (EWG) nr 1408/71. Zgodnie z preambułą tego rozporządzenia pracownicy najemni i osoby prowadzące działalność na własny rachunek przemieszczające się we Wspólnocie powinny być objęte systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego Państwa Członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu właściwych ustawodawstw i wynikających z tego komplikacji. Według art. 13 ust. 1 rozporządzenia (EWG) nr 1408/71, z zastrzeżeniem art. 14c i art. 14f, osoby, do których ono się stosuje, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Zgodnie z kluczowym w rozpoznawanej sprawie art. 14c (5) tego rozporządzenia, osoba będąca równocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego Państwa Członkowskiego i prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium innego Państwa Członkowskiego podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, na którego terytorium wykonuje pracę za wynagrodzeniem.

Zgodnie z art. 14c (5) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego dla pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. UE.L.1971 nr 149, poz. 2 ze zm., dalej jako rozporządzenie (EWG) nr 1408/71) osoba będąca równocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego Państwa Członkowskiego i prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium innego Państwa Członkowskiego podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, na którego terytorium wykonuje pracę za wynagrodzeniem, lub jeżeli jest zatrudniona na terytorium dwóch lub więcej Państw Członkowskich, ustawodawstwu określone w art. 14 ust. 2 lub 3, chyba że lit. b stanowi inaczej. Ponadto na podstawie art. 12a (5) pkt 7 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 (Dz.U.UE.L. 1972 nr 74, poz. 1 ze zm.), jeżeli zgodnie z przepisami art. 14c lit. a rozporządzenia osoba będąca jednocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego Państwa Członkowskiego prowadzi działalność na

własny rachunek na terytorium innego Państwa Członkowskiego, na którego terytorium jest zatrudniona, instytucja wyznaczona przez władze tego Państwa Członkowskiego wydaje jej świadectwo potwierdzające, że osoba ta podlega ustawodawstwu tego Państwa i przekazuje kopię tego świadectwa instytucji wyznaczonej przez właściwe władze Państwa Członkowskiego. W związku z powyższym Zakład Ubezpieczeń Społecznych był uprawniony do wskazania ustawodawstwa właściwego stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, ale nie miał kompetencji do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym przez ustalenie, czy wnioskodawca rzeczywiście świadczył pracę na rzecz brytyjskiego pracodawcy. W razie zbiegu dwóch tytułów ubezpieczeń społecznych, pierwszeństwo i decydujące znaczenie ma miejsce wykonywania pracy najemnej. Jednak w realiach niniejszej sprawy brytyjski organ ubezpieczeniowy (czemu ostatecznie dał wyraz w piśmie z dnia 22 września 2017 r. – w aktech organu rentowego) ustalił, że wnioskodawczyni nie podlegała ustawodawstwu brytyjskiemu w spornym okresie.

Również od dnia 1 maja 2010 r., kiedy rozporządzenie (EWG) nr 1408/71 zostało zastąpione przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004

z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 2004.166.1 - dalej nazywanego rozporządzeniem podstawowym), kluczową zasadą koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej, zakładającą rzeczywiste istnienie konkurencyjnych tytułów ubezpieczenia, jest podleganie ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego (art.11). Z zasady tej wynikają dyrektywy postępowania dla instytucji państw członkowskich oraz organów odwoławczych regulowane przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia

16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 2009.284.1 - dalej nazywanego rozporządzeniem wykonawczym).

Wobec powyższego podnieść trzeba, iż opisana w treści art. z art. 16 rozporządzenia wykonawczego procedura uzgodnień między instytucjami państw członkowskich dotyczących stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego, toczy się w istocie bez udziału osoby, która wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich. Kończy się zaś poinformowaniem zainteresowanego przez instytucję właściwą państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone, jako mające zastosowanie, o tym, które ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2017 r., III UK 50/16).

W tych okolicznościach, przedmiotem decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako instytucji państwa członkowskiego, w którym osoba, która wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, ma miejsce zamieszkania (po przeprowadzeniu procedury uzgodnień między instytucjami państw członkowskich dotyczących stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego) powinno być, zgodnie

z zasadą terytorialności przyjętą w art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego i art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, nie tyle wskazanie ustawodawstwa właściwego, bo czyni to - zgodnie z art. 16 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego - instytucja właściwa (której ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone), lecz będące następstwem tego określenia ustalenie, że po określonym w decyzji dniu do wymienionej osoby nie ma zastosowania polski system zabezpieczenia społecznego. Odnosząc się wprost do wniosku apelacji o ustalenie ustawodawstwa słowackiego, podnieść należy, iż instytucja miejsca zamieszkania może wydać decyzję,

że ustala ustawodawstwo właściwe jej państwa członkowskiego, albo decyzję stwierdzającą, że ustawodawstwo jej państwa nie jest właściwe (tak K. Ś., Ustalenie ustawodawstwa tymczasowego na podstawie rozporządzeń 883/2004 oraz 987/2009, PiZS 2014 nr 7).

Z przywołanej wyżej, a ujętej w treści art. 11 ust. rozporządzenia podstawowego, zasady terytorialności wynika, że nie jest dopuszczalna – do czego w istocie zmierza skarżący w odwołaniu i apelacji - ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia

6 czerwca 2013 r., II UK 333/12).

Jednocześnie trzeba pamiętać, że gdy - tak jak w niniejszej sprawie - obie instytucje państw członkowskich dojdą do wspólnego porozumienia, to ma ono decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich (ewentualnie uniknięcia sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu), a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego ze względu na wysokość składek. Konkludując powyższy wywód wskazać należy, że wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego oznacza poddanie tej kwestii procedurze przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego, której efektem jest wspólne porozumienie państw członkowskich, zapobiegające podwójnemu (lub wielokrotnemu) podleganiu ubezpieczeniu społecznemu albo nieobjęciu ubezpieczeniem

w żadnym państwie członkowskim. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 września

2016 r. (I UZ 14/16), trafnie wskazał, iż wyznaczone zakresem art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego obowiązki instytucji właściwej miejsca świadczenia pracy (w tym przypadku słowackiej) sprowadzają się do udzielenia (także z własnej inicjatywy) stosownych wyjaśnień i przedstawienia swojego stanowiska (opinii) odnośnie do ustawodawstwa właściwego.

Ani przepisy rozporządzenia wykonawczego, ani też decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej nie stawiają bowiem w tym zakresie żadnych wymagań formalnych,

w szczególności nie wymaga się wydania przez instytucję właściwą miejsca wykonywania pracy najemnej formalnej decyzji w indywidualnej sprawie. Opinia ta może więc przybrać postać pisma (informacji), stąd dla oceny, czy przedstawione w nim stanowisko ma zastosowanie do indywidualnej sytuacji zainteresowanego występującego z wnioskiem

o ustalenie ustawodawstwa, ważna jest jego treść. Jeśli w informacji podaje się,

że pracownicy nie świadczyli rzeczywistej pracy, a następnie instytucja ubezpieczeniowa państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę podmiot zatrudniający, wydaje decyzję ustalającą, że w stosunku do ubezpieczonego jako pracownika tego podmiotu „nie powstały obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne”, to jest to równoznaczne z wyrażeniem stanowiska odnośnie do braku tytułu do podlegania pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu,

a w konsekwencji stanowiska o braku konkurencji tytułów ubezpieczenia w rozumieniu

art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego (por. uzasadnienie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2018 r., II UK 172/17).

Ponadto podkreślić należy, iż również wspólnemu porozumieniu, o którym mowa

w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, ustawodawca unijny nie nadał jakiegś instytucjonalnej formy. Natomiast gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego.

Wypada przy tym zauważyć, iż jeśli intencją skarżącego jest uzyskanie potwierdzenia podlegania wskazanemu przez niego ustawodawstwu, to temu służy wniosek o wydanie poświadczenia na formularzu A1, którego podstawę stanowi art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Wówczas ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo miałyby być zastosowane (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16). Ubezpieczony nie wykazał,

że dysponuje stosownym formularzem A1 (formularzem E 101) wydanym przez słowacką instytucję. Legitymowanie się poświadczeniem na formularzu A1 o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w państwie członkowskim miejsca wykonywania pracy najemnej nie może być zatem ignorowane przy ustaleniu ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego (zob. art. 5 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego) i dopiero jego wycofanie lub uznanie za nieważne,

po ponownym rozpatrzeniu podstaw jego wydania, umożliwia ustalenie ustawodawstwa państwa członkowskiego miejsca zamieszkania. Jeśli natomiast chodzi o dokument w postaci poświadczenia rejestracji systemie ubezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego, to jest on tylko dowodem zgłoszenia do ubezpieczenia, które samo w sobie

z całą pewnością nie przesądza o istnieniu ważnego tytułu do objęcia ubezpieczeniem.

Wracając na grunt niniejszej sprawy podnieść należy, iż organ rentowy powołał się na ustalenia poczynione ze słowacką instytucją ubezpieczeniową, z których wynikało, że S. P. w dniu 13 stycznia 2014 r. wydała decyzję o niepowstaniu wobec ubezpieczonego S. W. obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego, obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i obowiązkowego ubezpieczenia w bezrobociu u pracodawcy (...) s.r.o., według ustawodawstwa słowackiego w okresie od 1 czerwca 2010 r. do 30 czerwca 2015 r.

W tych okolicznościach wskazać należy, iż z dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych wynika, że organ rentowy w piśmie z dnia 21 września 2016 r. poinformował ubezpieczonego o tymczasowym ustaleniu ustawodawstwa polskiego. Następnie,

po przeprowadzeniu konsultacji z instytucją słowacką, kolejno w pismach z dnia 24 listopada 2016 r. oraz z dnia 21 grudnia 2016 r. poinformował ubezpieczonego, o ostatecznym ustaleniu ustawodawstwa polskiego. W przedmiotowych pismach organ rentowy pouczył ubezpieczonego, iż jeżeli nie zgadza się z powyższym ustaleniem ustawodawstwa właściwego, to może złożyć do organu rentowego wnioski o wydanie decyzji dotyczącej ustalenia ustawodawstwa właściwego. Z czego ubezpieczony nie skorzystał.

Wobec powyższego uznać należy, iż obie wymienione wyżej instytucje, przed ustaleniem ustawodawstwa właściwego dla S. W., zawarły wspólne porozumienie, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego. Porozumienie to, któremu ustawodawca unijny nie nadał jakiegokolwiek instytucjonalnej formy, ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, w tej sytuacji polskiego.

Dodać również trzeba, że na skutek wniosku z dnia 5 stycznia 2015 r. ubezpieczony wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o umorzenie należności składkowych, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r., poz.1551- dalej jako ustawa abolicyjna).

Przypomnieć zatem wymaga, iż ustawa abolicyjna ustanowiła dwuetapowe postępowanie dotyczące umarzania należności składkowych. W pierwszej kolejności organ rentowy wydawał decyzję określającą warunki umorzenia (art. 1 ust. 8), a następnie decyzję

o umorzeniu należności lub o odmowie ich umorzenia (art. 1 ust. 13). I tak w decyzji z dnia 14 marca 2017 r. organ rentowy poinformował ubezpieczonego, że warunkiem umorzenia powyższych należności określonych w decyzji o warunkach, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji ostatecznej niepodlegających umorzeniu nieopłaconych i szczegółowo wymienionych składek za okres od lutego 2010 r. do czerwca 2015 r.

Zatem uznać należy, czego skarżący w istocie nie kwestionuje, że przed wydaniem zaskarżonej decyzji dnia 16 stycznia 2018 r. ubezpieczony uzyskał od organu rentowego kilkakrotnie (znajdującą umocowanie w prawie) informację, że objęty jest polskim systemem ubezpieczenia społecznego w okresie od dnia 1 lutego 2010 r.

Jednocześnie należy zauważyć, że postępowanie sądowe w sprawach dotyczących ubezpieczenia społecznego wszczynane jest w rezultacie odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ma więc ono charakter odwoławczy. Jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem - w aspekcie formalnym i materialnym - decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu. Jest zatem postępowaniem kontrolnym. Badanie owej legalności decyzji i orzekanie o niej jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydawania decyzji. Natomiast postępowanie przed sądem powszechnym jest postępowaniem sprawdzającym, weryfikującym ustalenia dokonane przez organ rentowy.

W realiach niniejszego sporu, postępowanie Sądu sprowadzało się do oceny legalności decyzji organu rentowego z dnia 16 stycznia 2018 r., wydanej w oparciu o przepisy art. 83 ust.1, art. 68, art. 38 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12, art. 13 pkt 4 oraz art. 18 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r.

poz. 121 ze zm.).

Odwołujący się nie kwestionował, iż w okresie objętym zaskarżoną decyzją prowadził działalność gospodarczą na terenie Polski, nie przedstawił również dokumentu, który potwierdzałby, że wobec niego zastosowanie mają przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych innego państwa, niż państwo wykonywania działalności gospodarczej. Dokumentem tym był formularz E101, który wraz z wejściem w życie rozporządzenia 883/2004 został zastąpiony przez formularz A-1. Dokument ten, na podstawie art. 19 ust. 2 rozporządzenia 987/2009, jest wydawany na wniosek pracodawcy lub osoby prowadzącej działalność gospodarczą na własny rachunek przez właściwe jednostki danego państwa. Zgodnie z art. 5 rozporządzenia 987/2009, dokumenty wydane przez instytucje ubezpieczeniowe dla celów stosowania przepisów Tytułu II rozporządzenia 883/2004 są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane.

Ponadto skarżący nie kwestionował wysokości - określonych w zaskarżonej decyzji - należności składkowych. Jednocześnie wypada zauważyć, iż w nawiązaniu obowiązku uiszczania danin publicznych, w tym składkowych (oznaczonego w art. 84 Konstytucji RP), do zadań z zakresu ubezpieczenia emerytalnego, realizowanych przez płatników w ramach stosunku ubezpieczającego, należy zgłaszanie do ubezpieczeń społecznych każdej osoby objętej obowiązkowo ubezpieczeniem, sporządzanie imiennych raportów miesięcznych dotyczących ubezpieczonych oraz obliczanie, rozliczanie, częściowe finansowanie

i przekazywanie składek do ZUS. Wskazać przy tym trzeba, iż przepis art. 46 ust. 1 ustawy systemowej nakłada na płatnika składek obowiązek obliczania, rozliczania i opłacania należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy, według zasad wynikających z przepisów tej ustawy. Opisany wyżej obowiązek ma bezwzględny charakter, co oznacza, iż jeżeli przy poborze składek na ubezpieczenie społeczne dojdzie do naruszenia obowiązujących przepisów także przez organ dokonujący takiego poboru, to organ ten nie ma podstaw prawnych do stosowania jakichkolwiek ulg z tego tytułu w stosunku do płatnika składek

(por. wyrok SA w Warszawie z dnia 27 marca 2008 r., III AUa 172/08). Jednocześnie należy wskazać, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 sierpnia 2008 r. (II BU 42/07) słusznie stwierdził, że podmioty zobowiązane do opłacania składek na ubezpieczenia zdrowotne powinny bez uprzedniego wezwania i bez potrzeby wydawania decyzji, opłacać i rozliczać składki na to ubezpieczenie za każdy miesiąc kalendarzowy w trybie i na zasadach oraz w terminie przewidzianym dla składek na ubezpieczenia społeczne.

Odnosząc się zaś do kwestii przedawnienia należności składkowych, podnieść wypada, że zgodnie z art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm. – dalej jako ustawa systemowa) należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-6. Powołany przepis był kilkakrotnie nowelizowany. I tak, ustawa z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 2074 ze zm.) dokonała w art. 1 pkt 9 zmiany m.in. art. 24 ust. 4 ustawy systemowej, stanowiąc, że należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne. Mocą powołanej ustawy został także zmieniony przepis art. 24 ust. 5 ustawy systemowej, do którego dodano ust. 5a-5d. Kolejna zmiana okresu przedawnienia została wprowadzona od 1 stycznia 2012 r. Z tym dniem na podstawie art. 11 pkt 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli

i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz. 1378) zmieniono treść art. 24 ust. 4 ustawy systemowej i skrócono okres przedawnienia składek na ubezpieczenia społeczne z 10 do 5 lat. Zgodnie z art. 27 powołanej ustawy, do przedawnienia należności z tytułu składek, o którym mowa w art. 24 ust. 4 ustawy systemowej, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą z tym, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 r. Wedle zasady wynikającej z tego przepisu do należności składkowych nieprzedawnionych do 1 stycznia 2012 r. (według zasad z zastosowaniem 10-letniego okresu przedawnienia) ma zastosowanie 5-letni termin przedawnienia, z tym zastrzeżeniem, że liczy się go nie od daty ich wymagalności, tak jak



o tym stanowi art. 24 ust. 4 ustawy systemowej, ale od dnia 1 stycznia 2012 r. Wyjątek od tej zasady ustanawia ust. 2 powołanego przepisu, stosownie do którego jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi, wcześniej przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego przepisu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 czerwca 2013 r. sygn. akt III AUa 1656/12).

Wypada zatem podnieść, że zgodnie z art. 24 ust. 6h ustawy systemowej, bieg terminu przedawnienia należności składkowych ulega zawieszeniu: w przypadku wydania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzji w sprawie nienależnie opłaconych składek - od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna (pkt 1); jeżeli wydanie decyzji w sprawie nienależnie opłaconych składek jest uzależnione od rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez inny organ lub sąd - do dnia, w którym decyzja innego organu stała się ostateczna lub orzeczenie sądu uprawomocniło się, nie dłużej jednak niż na okres 2 lat (pkt 2). Wskazane przepisy mają na celu między innymi umożliwienie poboru składek na ubezpieczenie społeczne w sytuacji, gdy (tak jak w niniejszym sporze) żądanie składkowe jest wynikiem prawomocnego orzeczenia wstępnego, stwierdzającego podstawy do opłacenia składki – podleganie ustawodawstwu polskiemu (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2015 r.,

I UK 405/14). Jednocześnie podkreślić należy, iż przepis art. 1 ust. 15 ustawy abolicyjnej, stanowi jednoznacznie, iż na okres od dnia złożenia wniosku o umorzenie do dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 13, ulega zawieszeniu bieg terminu przedawnienia należności, o których mowa w ust. 1, 6, 10 i 12. Ponieważ zawieszeniu może ulec bieg terminu przedawnienia roszczeń już wymagalnych, wnioskować trzeba, iż w przepisach art. 1 ust. 10 i 12 chodzi o należności niepodlegające umorzeniu wymagalne w dacie złożenia wniosku o umorzenie.

W świetle przedstawionych okoliczności Sąd Okręgowy – w sposób dorozumiany - zasadnie przyjął, że analizowane żądania składkowe nie były jeszcze przedawnione.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności, Sąd drugiej instancji, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł o oddaleniu apelacji.

/-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA M.Procek /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia